

dobrodelno vplivati na razvoj naše industrije. Načeloma se mora zakonski načrt le odobravati in je želeti, da zadobi čim prej veljavo.

Statistika premoga.

Geologi so se vsled poziva bavili z vprašanjem, z koliko let bo še premoga iz zemlje dobiti. Za Angleško so našli 366 let od l. 1880 naprej, če se toliko proizvaja, ko leta 1880. Ali proizvodjanje je vedno večje. Železo je skoraj povsod najti, ne pa premoga. V $\frac{4}{5}$ zemlje ne. Tehniki se že sedaj brigajo za to, nadomestiti premog z drugo močjo. To najdejo v elektriki. Hriboviti kraji z močnimi slapovi bi tedaj imeli bodočnost.

Na dan spravljene množine premoga v Evropi ter Severni Ameriki,

v letih:	1850	1860	1870	1880	1890	1898
v milijonih metričnih ton:						
v Nemčiji:	6.1	15.0	32.4	53.2	81.8	115.3
na Angleškem:	45.3	81.7	113.1	147.3	184.2	205.3
na Francoskem:	4.5	8.4	13.0	18.5	25.3	31.9
v Belgiji:	5.8	9.6	13.5	16.4	20.0	22.1
po vsej Avstriji:	0.8	2.9	6.7	12.2	20.5	36.2
v Rusiji:	0.1	0.1	0.7	3.2	6.2	
Španija, Švedska, Italija	0.1	0.3	0.6	1.1	1.7	
v severnih združenj Amerike	5.8	15.1	33.4	71.5	132.1	

V Avstriji ni dosti kamnitega premoga „Steinkohle“, ampak po večjem imamo premog „Braunkohle“. Kamniti premog ima velike izdatne revirje, naš avstrijski premog le manjše. Geologi preračunijo, da bo Avstrija tekom pol stoletja s svojim premogom pri kraju. Posnamemo po nemških geologih. Ali možje še ne vejo, da ima Hrvaška še veliko neodkrita premoga. Tudi oni na slov. Štajarskem še ni ves odkrit, na Dolenjskem pa še najmanj. Pa bodi si tako ali tako, avstrijske vlade bi se morale res malo brigati za avstrijske premogokope. Dobili bodo še neodkrite jame nemške, angleške družbe v roke in te bodo potem gospodarile, kakor bodo hotele. Avstrijski industriji so to neljubi pogledi v bodočnost. Pa je že tako v naši Avstriji. Za južne Slované, ko je njih zemlja doslej že toliko premoga oddala, ne da bi se okolo njenih premogokopov tovarnice oživele, in ki še precej neodkritih jam ima, se nič ne stori. Železnice se ne dobijo in v drugem se tudi vsa skrb za povzdigo

produktivnosti naše zemlje in naših ljudi prepušča političnim uradnikom. Kako more boljše postati?

Kmetijstvo.

Zakaj padajo žitne cene?

Ne samo naši, temveč vsi avstroogrski kmetovalci, ne izvzemši onih v drugih državah, tožijo, in to po pravici, da nima žito dandanes nobene cene več. Kaj vtegne biti temu vzrok? Človek bi mislil, da danes, ko ni zemlja tako rodovitna, kakor je bila nekdanj, ko se ljudstvo vedno bolj množi, in ko se torej več povžije, da bi morale cene rasti. Pa ravno nasprotno.

Vzrok temu pripisujejo nekateri, in teh je mnogo, skoro edino le bogatašem. Deloma imajo prav.

Bogataši so tisti činitelji, ki delajo žitu ceno, kakor se jim navadno poljubi brez ozira na to, če poljedelcu to koristi in škoduje. Eden ali njih več se zvišajo z ozirom na slabo obetajočo žetev ceno. Poljedelec polen nad komaj pričakuje žetve, ko bo mogel drago prodati svoj pridelek. Toda še ni dočakal tega trenutka, pa je že padla cena. Kako to? Ko bi se samo z domačim žitom tržilo, bilo bi skoraj nemogoče. A dandanes se povžije pri nas blizu toliko tujega žita kakor domačega. Ruska, Amerika in naposled Avstralija izvažajo svojo pšenico in jo uvažajo tudi k nam in če prav mnogo od nas oddaljeni, za nižjo ceno, nego jo morejo dati naši poljedelci.

V imenovanih deželah je namreč zemlja prav po ceni in je ni treba še tako močno gnojiti kakor pri nas. Vsled tega in zavoljo cenejšega proizvodjanja morejo jo prodajati dokaj ceneje nego naši poljedelci.

Razven tega pa imajo kapitalisti vse prometne mreže, železnice in ladje, popolnoma v svoji oblasti in kot dejanski gospodarji teh omogočujejo tujim proizvajalcem dovažati k nam svoje žito po isti, če ne še nižji ceni, kakor morejo dajati naši. V tem oziru so imenovane dežele zanje ravno tako blizu in pri rokah, kakor domača in treba je samo, da pade še jedna zapreka, namreč, da se zniža mitnina na tuje žito in olajša uvoz. Tudi to so dosegli in naša država jim je šla s čudovito zaslepnostjo na roko.

Če so terej vsi pogoji na ceneno uvažanje tujega žita dani, in če posamezni kapitalisti med seboj tekmujejo, kateri bi ceneje prodajal, ali, kar se mnogokrat dogaja, če se med seboj o bodoči ceni žita dogovoré zagotovivši si naprej svoj dobiček, kar more nasproti njim naš posamezen, pa tudi združen poljedelec. Njemu so roke vezane in primoran je sprijazniti se s ceno, katero so mu določili sebični in brezvestni kapitalisti s pomočjo države.

Res je, da tekmujejo kapitalisti med sabo, jedni povišujejo ceno, drugi jo zopet znižujejo, toda nikdar ne gredo tako daleč, da bi jedna stranka drugo ugonobila,

dobro vedoč, da bi v slučaju, da pade poslednja, ne imeli več tekmeča, in da bi morala potem cena pri svoji visokosti ostati, kar bi naposled i našim proizvajalcem prav prišlo. Sicer je pa stranka, ki deluje za znižanje cen, vedno na ugodnejšem in ona je največ kriva propadanju naših kmetovalcev.

Vsled tega tekmovanja žitnih baronov s slabimi domačimi proizvajalci, trpi tudi naša obrt, ki ne najde na domačih tleh zadostnih odjemalcev; in od tod izvira malo ne vse nasprotstvo med mestom in deželo, med obrtništvom in kmetom. Država kot taka se za obrtnike ravno tako malo briga, kakor za poljedelce. K večjemu pospešuje izvoz njih izdelkov. Toda to je samo navidezno, ker od teh dobrot ima dobiček samo peščica milijonarjev, dočim na majhnega obrtnika ne odpade nič. Sicer pa imajo obrtniki jedno prednost pred kmetovalci. Če postane proizvodnja dražje, nastavijo obrtniki jednostavno svojim proizvodom višje cene. Kmet ne more tega storiti. Naj ga delavci in obdelovanje zemlje še toliko stanejo, cena žita ostane ista.

Posledice temu nenaravnemu stanju pa se tudi od leta do leta hujše kažejo. Na jedni strani kapital, na drugi uboštvo; srednjega stanu, na katerem sloni vsaka modrovrejena država, dandanes skoro ni več. To, kar bi se dalo imenovati srednji stan, je samo nekaka pokveka, ki se drži od danes do jutri, ker jej manjka prave podlage.

In ko se porušijo stebri srednjega stanu, pade vsa država. To nas uči zgodovina vseh časov. Grki, Rimljani in drugi narodi propadli so vsi samo zaradi tega in v istem trenutku, ko je izginil srednji stan.

Sredstva, katera je uporabljala do tedaj država, da prepreči to nesrečo, so bila prav neznatna in brezpomembna. Skušalo se je napotiti ljudstvo, da se poprime proizvodnje drugih pridelkov, na pr. sladkorja, vina, lanu itd. in se z njim opomore. Vse zastonj. Tisti trenutek, ko je začel novi vir nekoliko dobička donašati, požurila se je naša država in sklenila z drugim državami trgovinske pogodbe, vsled katerih je tem državam omogočen z rečenimi domačimi proizvodi za nas ravno tako pogubno tekmovati, kakor z žitom.

Omenimo samo pogodbo, vsled katere uvaža Italija svoje vino k nam in je malone že vgonobila vinogradništvo Dalmacije in južne Tirolske.

Našo volno, naš lan, je izpodrinila avstralska volna; pridelovanje sladkorja nazaduje, odkar se je iznašel potvor saharin; naša živinoreja se ne more povspeti na isto višino, kakor bi se sicer, da je ne izpodjeda ogrska, rumunska in deloma tudi avstralska.

Te okoliščnosti kažejo dovolj jasno, kaka bo bodočnost naših kmetov, ako ne pride kmalu pomoč. Pomagano pa jim ne bo samo s tem, da se prepove in zatire trženje z žitom po kapitalistih. Država mora marveč odpraviti nizke mitnine in olajšave za inozemsko žito in druge proizvode. Še le na to, in v prvi vrsti na ta način mogel bo naš poljделец tekmovati s tujim, le s tem zadobi

naše žito, naša živina in pridelki sploh višjo, stroškom proizvodnje primerno ceno.

Naše zadruga, in naj si se vse v Avstriji pridelano žito itd. razpečava le po njih, ne morejo tekmovati z mednarodnim kapitalizmom, dokler se uvoz iz inozemstva kratko malo ne prepove, dokler služijo prometne mreže le peščici bogatinov, ne pa tistim, katerim so v prvi vrsti namenjeni, to so poljedelci in obrtniki.

***** ***** Poučni in zabavni del. ***** *****

Čarovnik.

Historičen roman.

Ruski spisal grof E. A. Salias.

(Dalje.)

Hvala vam . . . Nadejam se, da boste potem, ko dospeva do Egipetskih bregov, sodili o meni mače, kakor sedaj, ter se prepričali, da nimate opraviti s človekom. Imenujte me kakor hočete. Imenujte me za nenavadno, višje bitje, nikar pa ne za hudobno, človeštvu sovražno, a sposobno za družbo in hvaležnost. Danes samo še nekaj omenim . . . Vi ste me vže v teh štirinajstih dneh, kar se spoznava večkrat vprašali, kako mi je ime? Vselej sem vam odgovoril, da ime pri človeku nima pomena in nič ne pove. Mojega imena, odkritosrčno rečeno, ni; kako naj bi se človek ali bitje, ki živi ob jednem s človeštvom nekoliko vekov, imenovalo? Jaz ne spadam k nobenemu narodu ni k nikakemu veroizpovedanju, nimam niti domovine niti ne sorodnikov ali obitelji. Mogoče, da so mi pred blizo dvajsetimi stoletji dali kako ime, ali priznavam odkritosrčno, pozabil sem je bil. Zatorej če mi želite nekako imenovati nazivajte me — Aljtotas. Ta beseda ima poseben smisel — kabalističen, katerega vam pa še vže kedaj pojasnim; no le tedaj kadar se bodem smel na vas zanesti. In to je neobhodno potrebno, kajti kdor bode znal in vedel raztolmačiti si pomen te besede, ta bode imel silo mi škodovati. In tako me nazivljete odslej Aljtotasom brez vsakega pojasnenja, kar pa se tiče vas, mladi moj prijatelj; ne srdite se, in z nova povdarjam, navadite se moje odkritosrčne govorice in še bolj odkritosrčnega mojega obnašanja. Povedali, ste mi, da ste mi grof Josip Kaliostro. Ker pa jaz čitam človeške misli tako lahko, kakor knjigo v raznih jezikih, starih in novih, torej čitam tudi v vaši duši in vam povem, da je to izmišljotina in laž.

„Kaj“?! zavpil je skoraj mladenič.

„Vi niste grof Kaliostro! dejal je smerno, tiho in mirno starec. Vi ste se nadi človeške navade tako imenovali ker ste se hoteli ponašati in bahati. Vi niste grof, niti ne plemenič, tudi ne Kaliostro. Sicer meni to nič mari, kajti vsled tega se najini odnošaji ne bodo izpremenili in tudi ne zmanjšalo mojo naklonjenost k vam. Prosim vas le, da ste z menoj toli iskreni kakor sem jaz iskren do vas“.